

KÖNYVTÁR- ÉS
INFORMÁCIÓTUDOMÁNY

Történet

04/173

PETRUCCIANI, Alberto: Storie di ordinaria dittatura: i bibliotecari italiani e il fascismo (1922–1942) = Boll.AIB. 43.vol. 2003. 4.no. 417–442.p. Bibliogr. a jegyzetekben.

Res. angol nyelven

Az olasz könyvtárosok és az olasz fasizmus (1922–1942)

Könyvtártörténet -nemzeti; Könyvtárügy története

A cikk nem a fasizmus és a könyvtárügy, a könyvtárpolitika kérdéskörével foglalkozik, bár kétségtelen, hogy a korszak az olasz könyvtárügy figyelmet érdemlő periódusa volt, melyet egyrészt a technikai modernizáció, másrészt a könyvtári rendszer megmerevedése jellemez. Mindössze azt kísérli meg számba venni, hogy az olasz könyvtárosok hogyan élték meg a korszakot, körükben mennyire terjedtek el az olasz fasizmus eszméi. Megállapításai szerint a „Marcia su Roma” (1922) körüli években a fasiszta eszmék igen kevésbé terjedtek el az olasz könyvtárosok körében. Kétségtelen, hogy a megelőző években sokan tekintették a fasizmust a kisebbik rossznak, ám az aktív támogatók kevesen voltak. Néhány nevesebb könyvtáros támogatta a G. Gentile féle fasiszta értelmiségi kiáltványt (1925), s épp így néhányan

voltak, akik B. Croce válasza mellett álltak ki. A fasiszta párt tisztségviselői között akadt néhány könyvtáros (pl. Trento, Bari könyvtárainak igazgatói), ám ők a könyvtárügyben nem játszottak jelentős szerepet.

A korszak talán legérdekesebb figurája a faenzai városi könyvtár igazgatója (P. Zama) volt, aki 1920–1957-ig töltötte be ezt a tisztséget. 1921-ben ő alakította meg a párt faenzai szervezetét, ám 1924-ben kilépett, és többszöri felszólítás ellenére sem vette vissza tagkönyvét. 1945 után az olasz könyvtáregyesület újraalapításában és tevékenységében vállalt aktív szerepet. A könyvtárak menedékként is szerepeltek a faszizmus ellenzői számára, sőt, a Vatikáni Könyvtár két jeles néppárti személyiséget (G. Bruni, I. Giordani) amerikai tanulmányútra küldött, és a Vatikáni Könyvtárban dolgozott a felszabadulás utáni miniszterelnök, A. De Gasperi is. Olyan ellenzéki tanárok, akiket elmozdítottak tanári állásukból, gyakran az állami könyvtárakban kaptak munkát, mint pl a filozófus G. Rensi a genovai egyetemi, illetve P. Albertelli, az ellenállás hőse a római nemzeti könyvtárban.

Az olasz könyvtáros egyesület meglehetősen autonómiát élvezett, és elnöke (P.S. Leicht) tekintélyét kihasználva igyekezett is a lehetséges mértékben megóvni a politikai és ideológiai befolyásoktól. A fasiszta párton belül megalakult könyvtári szektor népszerű és támogatott volt (különösen a nyújtott kedvezmények miatt), ám a szakmában nem végzett említésre méltó tevékenységet. A fasiszta személyekkel nem rokonszenvező könyvtárigazgatók általában a helyükön maradhettek, s csak a harmincas években, amikor a köztisztviselők számára szükségessé vált a párttagság, került elbocsátásra néhány antifasiszta könyvtárigazgató (Parma, 1934, Firenzei Nemzeti Könyvtár, 1937) – a zsidó könyvtárosokat az állam 1938-ban bocsátotta el. Ugyanakkor több antifasiszta könyvtáros belépett a pártba, hogy tovább dolgozhasson könyvtáráért, és az évtized végén megóvhassa azt a háborús veszélyektől.

A könyvtáros egyesület összejövetelén készült fényképeken is látható, hogy sem a fekete ing, sem a köztisztviselők 1938-ban bevezetett egyenruhája nem volt népszerű a könyvtárosok körében, s a nagy többség saját civil ruháját viselte. Összegezve elmondható, hogy a korszakban inkább voltak könyvtáros fasiszták, mint fasiszta könyvtárosok, és a könyvtári világban a faszizmus jelenléte inkább csak bürokratikus és rituális jellegű volt, szinte csak a hivatalos kongresszusi beszédekre és a minisztérium lapjára korlátozódva.

(Mohor Jenő)

Kutatás

04/174

BEAULIEU, Micheline: Approaches to user-based studies in information seeking and retrieval: a Sheffield perspective = J.Inf.Sci. 29.vol. 2003. 4.no. 239–248.p. Bibliogr. 57 tétel.

A University of Sheffield Department of Information Studies használókkal foglalkozó információkeresési és -visszakeresési kutatásai történetének áttekintése

Használói szokások; Információkeresés; Könyvtárosképző intézmény; Könyvtártudományi kutatás

A cikk áttekinti a University of Sheffield informatikai tanszékén az elmúlt negyven évben végzett használói vizsgálatok fejlődését, megvizsgálva a feltehető kérdések természetét és a különböző projektek jellemzőit. A használók információkeresési szokásaira irányuló kutatásoknak négy fázisát különböztették meg: előzetes kutatások a használókról; egyes használói csoportokra irányuló empirikus tanulmányok; a használói vizsgálatok elméleti kereteinek kifejlesztése; az információkeresési szokásokra irányuló kutatások integrálása. Következtetésként megállapítja, hogy olyan használói vizsgálatok fej-

lódtek ki, amelyek összekapcsolják az információ-használat és -ellátás, az információkeresési szokások, és a tényleges információkeresési rendszerek tervezésének és értékelésének kutatását.

(Autoref. alapján)

04/175

LEVY, Philippa – FORD, Nigel – FOSTER, Jonathon [et al.]: Educational informatics: an emerging research agenda = J.Inf.Sci. 29.vol. 2003. 4.no. 298–310.p. Bibliogr. 94 tétel.

Az oktatási-tanulási informatika mint egyre bővülő kutatási terület. A University of Sheffield Department of Information Studies tevékenysége

Felsőoktatás; Információtechnológia; Könyvtárművelődési kutatás; Tudományos kutatás

A cikk az „oktatási informatika” (educational informatics) mint kutatási terület jellemzőit tárgyalja, és áttekinti a University of Sheffield informatikai tanszékén végzett ez irányú kutatásokat. A jelenlegi kutatások az információs és kommunikációs technológiák (IKT) egyetemeken és iskolákban való használatára koncentrálnak, igyekezvén megérteni az IKT oktatási használatának a tanulókra, oktatókra és kisegítő személyzetre gyakorolt hatását. A kutatók gyakorlati ismereteket is szeretnének szerezni az ideális IKT-alapú tanulási környezet kialakítása érdekében. A cikk kiemeli a kutatás interdiszciplináris jellegét, és ismerteti a sheffieldi kutatók által alkalmazott elméleti kereteket és módszertani megközelítéseket. Következtetésként megállapítja, hogy a könyvtár- és információtudományok megkülönböztetett szerepe jut az IKT-alapú tanulás kutatásában, és hogy e gyorsan fejlődő területtel kapcsolatban további szakirodalmi párbeszédre van szükség.

(Autoref.)

Tudománymetria, bibliometria

04/176

NISONGER, Thomas E.: Citation autobiography. An investigation of ISI database coverage in determining author citedness = Coll.Res.Lib. 65.vol. 2004. 2.no. 152–163.p. Bibliogr.

Az egy-egy kutató életművének idézettségére vonatkozó adatok teljességének vizsgálata az ISI hivatkozási adatbázisaiban

Adatbázis; Egyéni dokumentáció; Hatékonyság; Hivatkozás; Kutató -mint olvasó

A cikkben ismertetett esettanulmány az ISI hivatkozási adatainak teljességét vizsgálja bizonyos szerzők esetében, a következők alapján: a szerző teljes életművének hivatkozottsága az ISI adatbázis alapján; keresés közel 15 év irodalmában; keresés különféle webes keresőgépekkel. Úgy találták, hogy (az ön-hivatkozásokat nem számítva) az ISI az összes hivatkozás 28,8%-át, a nyomtatott hivatkozások 42,2%-át, az USA-n kívüli hivatkozások 20,3%-át, és a nem-angol nyelvű hivatkozásoknak csak 2,3%-át dolgozta fel. A cikk a webes hivatkozások definíciójával és osztályozásával is foglalkozik. Azt javasolja, hogy a könyvtárosok és egyetemi oktatók ne támaszkodjanak kizárólag az ISI hivatkozási adataira, különösen, amikor a nemzetközi hatás kimutatása is fontos tényező.

(Autoref.)

04/177

THELWALL, Mike – PRICE, Liz: Disciplinary differences in academic web presence – a statistical study of the UK = Libri. 53.vol. 2003. 4.no. 242–253.p. Bibliogr.

A publikációk tudományágak szerinti megoszlása a világhálón: a brit jelenlét statisztikai elemzése

Publikációs tevékenység; Számítógép-hálózat; Tudománymetria

A világháló a tudományos kommunikáció fontos eszközévé vált a kutatók számára. Az információk korban az internetet nem használó szakemberek és tudósok azt kockáztatják, hogy ismeretlenek maradnak, és nem veszik figyelembe a munkásságukat. A jelen cikk egy statisztikai módszert mutat be, amellyel felmérhető az egyes tudományterületek „webes jelenlétének” mértéke a brit egyetemeken. A felmérést öt széles szakterület szerint végezték, és az online jelenlét vagy hatás (impact) megállapítására link-számlálást alkalmaztak. Az eredmé-

nyek azt mutatják, hogy az egyetemeken a szakterületek közül a természet- és mérnöki tudományok dominálnak, de – méreteikhez képest – a humán tudományok és a művészetek jelenléte is magas. Ez azt mutatja, hogy nemcsak a természettudományokra jellemző a magas jelenlét. A kutatásokat finanszírozó testületeknek fontolóra kell venniük, hogy mit tegyenek az alacsony jelenlétű szakterületek fellendítéséért.

(Autoref. alapján)

Információszervezés

Lásd 193

KÖNYVTÁR- ÉS TÁJÉKOZTATÁSÜGY

Nemzetközi könyvtárügy

04/178

ŠRAJBERG, Ā.L.: Konceptci razviti MBIAC: učet poraženij i pobed = Naučn.-Teh.Bibl. 2004. 3.no. 5–12.p.

A Nemzetközi Könyvtári, Információs és Elemző Központ fejlesztési koncepciója: a kudarcok és eredmények számba vétele

Együttműködés -nemzetközi; Kulturális kapcsolatok; Nemzetközi tájékoztatási központ; Támogatás -pénzügyi -állami, hatósági

A Nemzetközi Könyvtári, Információs és Elemző Központ (Meždunarodnyj bibliotečnyj, informacii-

onnyj i analitičeskij centr = MBIAC) ill. központok célja az volt, hogy az USA-ban, majd később más országokban is, olyan nonprofit intézményeket alakítsanak ki, amelyek operatív módon bemutatják, képviselik és terjesztik az orosz és a többi FÁK-tagország könyvtárainak és információs központjainak termékeit és szolgáltatásait. Ez a tevékenység nem tartozik sem a kulturális képviseltek, sem a különböző országokban működő Orosz Tudomány és Kultúra Háza feladatai közé, ezekkel együttműködik és kiegészíti őket.

Az első központ 1999-ben nyílt meg az USA-ban. Bár az elképzelést minden hatóság jóváhagyta, a központ fenntartása anyagi nehézségekbe ütközött. Az orosz minisztériumok mint fenntartók egymás-